

نشست تخصصی تبیین بازماندگی از تحصیل و راهکارهای عملی کاهش آن در دوران پسا کرونا در تاریخ ۱۴۰۰/۱۲/۰۳ در سه محور "تجارب زیسته سمن‌ها در بازداری از بازماندگی و بازجذب بازماندگان از تحصیل"، "بازماندگی از تحصیل در پیش از کرونا" و "چشم‌انداز بازماندگی از تحصیل در پسا کرونا" از ساعت ۸/۱۵ الی ۱۳ در مرکز همایش‌های معاونت آموزشی سازمان تهران برگزار شد.

در محور اول مسئولین و خبرگان سمن‌ها در مورد تجارب زیسته خود در زمینه بازداری از بازماندگان و بازجذب آنان سخنرانی کردند.

ابتدا آقای دکتر نظری مدیر محترم گروه پژوهشی آموزش و توسعه در خصوص اهمیت بازماندگی از تحصیل که معضلی فراملی و فرابخشی است سخنرانی ایراد کردند و در ادامه سازمان‌هایی که برای ارائه سخنرانی به این نشست دعوت شدند نیز معرفی نمودند و هدف از این نشست را حل این معضل و فراخوانی همکاری سازمان‌ها برای کاهش این پدیده اجتماعی بیان نمودند.

<https://www.isna.ir/news/۸۱٪۹D٪۱B٪۸D٪۴B٪۸C٪D۸٪BE٪DB٪۹٪/۱۴۰۰۱۲۰۳۰۲۵۶۰>
[-۸۸٪۹C-%D۸٪DB٪۸۴٪۹D٪۷A٪۸D٪۹B٪۸AA%D٪۸AA-%D٪۸D٪](#)
[-۸۷٪۹D٪۸A٪۸-%D۸۷٪۹D٪۹B٪۸D٪۳B٪۸D٪۸۸٪۹AA%D٪۸٪D](#)
[AA-%D٪۹DA%A٪۱B٪۸AD%D٪۸C-%D۸٪DB٪۷A٪۸D٪۸۶٪۹D٪۹B٪۸D٪۸۵٪۹%D](#)
[-۸۷٪۹D٪۸A٪۸C-%D۸٪DB٪۷A٪۸-%D۸۷٪۹D٪۷B٪۸D٪۸۲٪۹D٪۸۶٪۹-%D۲B٪۸D٪۷A٪۸%D](#)
[۷A٪۸D٪۸A٪۸-%D۱B٪۸C٪DA٪AF٪D۸٪AF٪DB٪۸-%D۸۷٪۹D٪۷B٪۸D٪۸۲٪۹D٪۸۶٪۹%D](#)

دکتر هاشم واعظی سرپرست پژوهشکده مطالعات توسعه جهاددانشگاهی در این نشست با بیان این که آیا در هزاره سوم که شاخص‌های سواد تسلط به زبان انگلیسی و مهارت‌های کامپیوتری است بازماندگی از تحصیل معنا پیدا می‌کند؟، اظهار کرد: در این نشست تخصصی به دنبال آن هستیم که وضعیت بازماندگی از تحصیل در کشور چگونه است؟ سمن‌ها چه نقشی در بازجذب و ممانعت از بازماندگی از تحصیل دارند؟ وضعیت بازماندگی از تحصیل در دوران کرونا چگونه بوده است؟

در ادامه بیان داشتند که پیشرفت توسعه تعالی اهداف متعالی توسعه هستند و برای رسیدن به این مفاهیم بهترین ابزار تحصیل هست. و اینکه وضعیت بازماندگی در کشور چه وضعیتی دارد در این نشست تحت سه پنل سه گونه سوال پاسخ داده خواهد شد: وضعیت بازماندگی در کشور چگونه است؟ سمن‌ها چه نقشی در بازداری از بازماندگی از تحصیل و بازجذب بازماندگان از تحصیل دارند؟ در پنل دوم به وضعیت بازماندگی پیش از کرونا و در پنل سوم به این سوال که در پسا کرونا وضعیت بازماندگی از تحصیل چه وضعیتی دارد خواهیم پرداخت. هر کدام از این محورها را اگر خواهیم لحاظ کنیم در هر محور سوالاتی مطرح خواهد شد: در محور اول سوالاتی از

این قبیل مطرح می‌شود که آقایان دکتر واعظ مهدوی، خانم دکتر قاسم زاده، آقای مهندس حسن داودی، آقای مهندس شریفی به این سوالات پاسخ خواهند داد. سمن‌ها چه نقشی در بازداری و بازجذب بازماندگان از تحصیل دارند؟ تجارب زیسته سمن‌ها در این خصوص چه بوده است؟ دستگاه‌های دولتی و غیر دولتی چه نقشی در این مورد داشته‌اند؟، تحلیل‌های آماری وضعیت بازماندگی را چگونه نشان می‌دهند؟

در مقوله بازماندگی در پیش از کرونا سوالاتی مطرح است اثرات بازماندگی از تحصیل را می‌توان کاهش داد آن هم مبتنی بر پژوهشی که در گروه پژوهشی انجام شده با یافته‌های طرح تبیین بازماندگی از تحصیل می‌توان اثرات منفی بازماندگی از تحصیل را از سیمای جامعه زدود، راهکارهای عملی در کاهش اثرات بازماندگی از تحصیل، بازماندگی از تحصیل در مقطع ابتدایی چه وضعیتی پیدا می‌کند و آموزش و پرورش به عنوان نهاد رسمی متولی تصمیم‌گیری و اتخاذ رویکرد و عملکرد چه نقشی در این مقوله دارد و آموزش و پرورش چه شاخص‌هایی در بازماندگی از تحصیل دارد؟

خانم دکتر صداقت، خانم توحید نیا، خانم دکتر رضوان حکیم زاده و آقای علی زرافشان به این سوالات پاسخ خواهند داد.

در محور سوم بازماندگی از تحصیل در دوران پساکرونا سوالاتی مطرح است

بازماندگی از تحصیل در قالب یک کلیت نظامند چگونه فهم می‌شود؟ بازماندگی در هزاره سوم چه وضعیتی دارد؟ بازماندگی از تحصیل و شکاف تحصیلی چه ارتباطی می‌توانند داشته باشند. آقایان دکتر حیدری حسن آبادی و خانم دکتر صولتی به این سوالات پاسخ خواهند داد.

[AF-/.۸D/.۴B/.۸D/.۱B/.۸/%D۸۲۸۱۶۹https://www.asriran.com/fa/news/](https://www.asriran.com/fa/news/)

[AE-/.۸D/.۱B/.۸D/.۸۶/.۹C-%D۸/.AF%DB/.۸D/.۵B/.۸D/.۱B/.۸AF%D/.۸-%D۲DB%B/.۴%DB%B](#)

[-۲B/.۸D/.YA/.۸C-%D۸/.DB/.۱B/.۸D/.YA/.۸AF%DA%AF%D/.۸D/.۸۶/.۹D/.YA/.۸D/.۸۵/.۹%D](#)

[۸۴/.۹C%D۸/.DB/.۵B/.۸AD%D/.۸AA%D/.۸%D](#)

در محور اول ابتدا دکتر محمدرضا واعظ مهدوی معاون پیشین سازمان برنامه و بودجه کشور و عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شاهد با بیان این‌که ساخت مدرسه باید بر اساس شاخص کمبود (شاخص فاصله با میانگین کشوری) انجام شود، در ادامه اظهار کرد: چون آموزش نخستین شرط حرکت در مسیر توسعه است از این‌رو به تحصیل توجه و حساسیت زیادی می‌شود.

وی با بیان این که براساس قانون اساسی کشور همه حق دارند که از تحصیل بهره‌مند شوند، افزود: تاکنون عوامل فراوانی برای بازماندگی از تحصیل کودکان شناسایی و تلاش‌های بسیاری برای برطرف کردن آن شده است که می‌توان با بسیج ظرفیت‌های مختلف اجتماعی بر این پدیده غلبه کرد.

این عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شاهد با بیان این که ۲۰ فوریه روز جهانی عدالت اجتماعی است، در ادامه خاطرنشان کرد: از سال ۲۰۰۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای ایجاد بسیج همگانی و عزم بین‌المللی جهت تحقق عدالت اجتماعی روزی را به نام روز جهانی عدالت اجتماعی نامگذاری کرده است.

دکتر واعظ مهدوی با بیان این که اهداف عدالت اجتماعی معطوف به تبعیض، نابرابری، نابرخورداری و مورد نکوهش است، گفت: براساس قانون اساسی دولت موظف است تا اهداف تحقق آموزش و پرورش و تربیت بدنی را برای همگان محقق کند همچنین براساس اصل ۴۳ قانون اساسی دولت مکلف به تأمین نیازهای اساسی مسکن خوراک پوشاک بهداشت و درمان و آموزش و پرورش است.

وی با اشاره به نابرابری شهری و روستایی در کشور در این حوزه افزود: متوسط درآمد شهروندان ۲ برابر روستاییان است که البته بین نقاط مختلف کشور هم این نابرابری وجود دارد به عنوان مثال درآمد استان سیستان و بلوچستان کمتر از ۵۰ درصد میانگین درآمد روستاییان است که بر روی سطح و کیفیت زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

معاون پیشین سازمان برنامه و بودجه کشور با بیان این که مطالعه برنامه ششم توسعه نشان داد که به شمار دانش‌آموزان ۱ میلیون نفر اضافه می‌شود، افزود: این در حالی است که با افزایش شمار جمعیت دانش‌آموزی با کاهش مخاطب دانشگاهی مواجه می‌شویم.

دکتر واعظ مهدوی با اشاره به تفاوت سرانه زیربنای آموزشی در استان‌های مختلف تصریح کرد: در برخی استان‌ها نظیر یزد، کهگیلویه و بویر احمد، چهار محال بختیاری و حتی خراسان جنوبی این سرانه ۷ تا ۸ مترمربع به ازای هر دانش‌آموز است اما در استان‌های البرز و سیستان و بلوچستان ۳,۲ مترمربع فضای آموزشی وجود دارد که باید به ۵,۲ تا ۵,۶ مترمربع ارتقاء یابد.

وی با بیان این که در این استان‌ها به ۲,۴ متر مربع فضای آموزشی نیاز است، گفت: فضای آموزشی استان‌های گلستان، گیلان، زنجان و قزوین بالاتر از خط میانگین است برای رسیدن به میزان مناسب فضای آموزشی در کشور به یک میلیون و ۷۰۰ هزار مترمربع بنا نیاز است که با احتساب هزینه ۷ میلیون تومان برای هر مترمربع به اعتباری بالغ بر ۱۶ هزار میلیارد تومان نیاز است که برای تحقق این میزان به ۳۲ سال زمان احتیاج است تا به متوسط کشوری برسیم.

این عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شاهد افزود: بر اساس برآوردها در استان سیستان و بلوچستان طی ۵ سال آینده ۱ میلیون نفر به جمعیت دانش‌آموزی اضافه می‌شود در حالی که سالانه ۶۰ هزار دانش‌آموز اضافه می‌شود و باید کمبود سرانه رها شده را هم جبران کرد از این‌رو برای هر دانش‌آموز باید سالی ۲۰۰۰ کلاس درس ساخت با بزرگترین عملکرد در سال ۱۴۰۰ تنها توانستیم ۱۱۰۰ کلاس درس بسازیم که برای جلوگیری از افت شاخص این میزان باید به ۲ برابر افزایش یابد و البته معادل آن نیروی انسانی جذب شود.

دکتر واعظ مهدوی کوچکسازي را مفهومی منحط ارتجاعی و زیانبار دانست و خاطرنشان کرد: در سیاست‌های کلان اداری که از سوی مقام عظم رهبری ابلاغ شده است نه به کوچکسازي و نه بزرگسازي بلکه به متناسب‌سازی تأکید شده است.

وی با بیان این‌که شاخص پوشش تحصیلی در سال ۹۲ حدود ۹۰,۴۹ درصد در سال ۹۳ حدود ۹۰,۶ درصد و در سال ۹۸ حدود ۹۲,۶۶ درصد بوده است، گفت: میانگین کشوری این شاخص ۹۸ درصد است پس عدم پوشش تحصیلی ۷,۳۴ درصد برآورد شده است.

معاون پیشین سازمان برنامه و بودجه کشور با بیان این‌که هم‌اکنون باید ۵۳۵ هزار ۳۸۰ دانش‌آموز سر کلاس باشند که نیستند، افزود: در استان سیستان و بلوچستان دانش‌آموزان بازمانده از تحصیلات ابتدایی ۳۹ هزار و ۲۹۷ نفر است که البته این تعداد دانش‌آموزان شناسنامه‌دار هستند و بسیاری از دانش‌آموزان فاقد شناسنامه هستند.

دکتر واعظ مهدوی یادآور شد: نرخ ماندگاری از تحصیل از کلاس اول تا دیپلم ۴۲ درصد رشد داشته است.

در حقیقت ایشان اشاره داشتند علتی که به این موضوع توجه و حساسیت نشان داده می‌شود این است که تحصیل و آموزش اولین شرط حرکت به سمت توسعه است حتی کسانی که در مباحث توسعه کار کرده‌اند بر این موضوع متفق هستند که شرط آموزش و تحصیل به عنوان اولین شرط به آن پرداخته شود و بر این اساس قانون اساسی برخورداری از حق تحصیل را بر همگان الزامی دانسته و عوامل متعدد بر شکل‌گیری این پدیده بازماندگی از تحصیل می‌شود که تلاش‌های متعددی بر غلبه بر آن صورت گرفته است.

اهداف نظام‌های اجتماعی معطوف به عدالت است تبعیض، نابرابری و نابرخورداری در طول تاریخ بشر مورد نکوهش بوده است و همه بزرگان در طول تاریخ همه به دنبال عدالت بوده‌اند. پیامبر بزرگ اسلام می‌فرماید: مردم از زمان حضرت آدم تا امروز مانند دندان‌های شانه برابرند یعنی برابری حقوق انسانها برابری در حق حیات و حقوق پایه نه عربی بر غیر عرب برتری دارد نه سرخی بر سیاه مگر به تقوا، در واقع مصداق عدالت همین برابری است در اصل سوم قانون اساسی بر همین مفاهیم تأکید شده و دولت را موظف می‌کند برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم که اهداف تشکیل حکومت و شکل‌گیری جمهوری اسلامی را بیان می‌کند بر ایجاد

محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، بالا بردن سطح آگاهی های عمومی، آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح را فراهم کند. در عین حال توجه داشته باشیم همه ما دولت هستیم در اصل ۴۳ به تامین نیازهای اساسی (مسکن، خوراک، پوشاک، درمان، آموزش و پرورش، شرایط و امکان کار برای همه) تاکید دارد و این همان چهارچوبی است که برای رسیدن به توسعه هدفگذاری شده است. یک نابرابری گسترده‌ای بین شهر و روستا در کشور با آن مواجه هستیم. درآمد شهری‌ها نزدیک به دو برابر روستاییان است. بین نقاط مختلف هم نابرابری وجود دارد مثل سیستان و بلوچستان کمتر از نصف میانگین روستاییان درآمد دارد که بر سبک زندگی آنها تاثیرگذار خواهد بود. هرم جمعیتی و مطالعات دموگرافی در طول برنامه ششم، هفتم و هشتم نشان می دهد تا ده سال آینده با افزایش جمعیت دانش‌آموزی و ضرورت ظرفیت‌سازی در دانش‌آموزان و مدارس روبه رو هستیم و همچنین کاهش جمعیت دانشگاهی. یکی از شاخص‌ها سرانه زیربنا است که این شاخص در استان‌های مختلف یعنی فضای فیزیکی در اختیار دانش‌آموزان برای تحصیل به عدم توازن منطقه‌ای مواجه هستیم. مثل یزد کهگیلویه و بویر احمد، چهار محال و بختیاری و خراسان جنوبی به ازای هر دانش‌آموز بین ۷ تا ۸ متر فضا دارند در حالی که در برخی استان‌ها مثل البرز و سیستان و بلوچستان بین ۳,۲ متر دارند و خط قرمز ۵/۶ متر است و استان سیستان با بحران مواجه هستند ۵/۲ میانگین کشور به ۵/۶ تبدیل شده ولی این ۳/۲ متر مربع تفاوتی نکرده است. اگر با این اهنگ بخواهیم پیش برویم ۳۲ سال زمان می‌برهد تا این استان از نظر فضای آموزشی به استان‌های میانی نمودار برسد. وضعیت رشد دانش‌آموزان در طول فاصله سالهای ۹۲ تا ۹۶ رشد میانگین دانش‌آموزی کشور ۴/۶ بوده و ظرفیت‌هایی که در کشور ساخته شده توانسته شاخص را از ۵/۲ به ۵/۶ ارتقا دهد ولی رشد جمعیت دانش‌آموزی استان سیستان ۱۲ بوده یعنی سه برابر شده و باید متناسب با این رشد تخصیص منابع صورت بگیرد این مربوط به زاد و ولد نیست بلکه مربوط به عدم پوشش تاریخی است که دارد خودنمایی می‌کند. در ۵ سال آینده چه برآوردی داریم یعنی ۱ میلیون و ۱۰۰ هزار دانش‌آموز اضافه می‌شود. کمبود سرانه را رها کنیم بلکه باید تعداد ۶۰ هزار نفر دانش‌آموزی که اضافه می‌شود باید فضا سازی شود. اگر بخواهیم شاخص افت نکند باید سالانه ۲۰۰۰ کلاس ساخته شود در حالی که توسط نیروهای خیر سالانه ۱۱۰۰ کلاس ساخته می‌شود و این نشان دهنده این است که شاخص در حال افت است. کوچک‌سازی دولت یک مفهوم زیانبار و خانمان برانداز است که سالهاست کشور را به انحطاط کشانده است. باید دولت متناسب با نیازها گسترده شود. وگرنه دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل می‌شود. با این اندیشه که دولت کاره‌ای نیست و باید به بازار واگذار شود باید مبارزه شود. جدول پوشش تحصیلی ابتدایی در سیستان بین سالهای ۹۲ تا ۹۸ نشان می‌دهد در سال ۹۸ با پوشش تحصیلی ۹۲/۶۶ درصدی مواجه هستیم ولی میانگین کشوری ۹۸ درصد است و همین رقم نشان می‌دهد سیستان و بلوچستان با ۷/۳۴ درصد عدم پوشش داشته است. تعداد دانش‌آموزان با احتساب عدم پوشش ۳۹۲۹۷ نفر بازمانده از تحصیل ابتدایی داریم به جز مقاطع دبیرستانی. یعنی چهار برابر سطح بازمانده از تحصیل کشور را در استان سیستان و بلوچستان داریم یعنی همون نابرابری و

عدم عدالت آموزشی. این افراد مشمول شناسنامه دارها هستند ولی در این استان با افراد فاقد شناسنامه مواجه هستیم و این افراد در این آمار لحاظ نشده است. رویکرد انتظامی و امنیتی آیا حوزه اجتماعی را می‌گیرد؟ در حوزه اجتماعی جای اقتضائات امنیتی نیست. جدول نرخ ماندگاری تحصیل نشان می‌دهد ۴۲ درصد رشد کرده در برابر ۷۰ درصد نرخ ماندگاری تا فارغ التحصیلی ۱۱ درصد و ۱۲ درصد بوده. آیا کوتاهی شده؟ خیر عمق عقب افتادگی خیلی زیاد بود کار هم زیاد انجام شده ولی به اهتمام بیشتر نیاز دارد. الان بیشتر به فضای فیزیکی و معلم باشد آن هم بر اساس شاخص کمبود شاخص فاصله با میانگین کشوری اهتمام شود.

در ادامه این نشست مهندس محمد حسن داوودی مدیر مدارس کودکان کار صبح رویش با بیان این که این نهاد برای کودکان شهر تهران در معرض آسیب اجتماعی از نژادهای مختلف کرد، لر و افغانستانی با هر رنگ و زبانی که حق آموزش و تحصیل دارند راه اندازی شد، افزود: مجموعه مدارس صبح رویش در سال ۹۴ در قالب دبستان پسرانه و دخترانه راه اندازی شد و در سال‌های بعد گسترش یافت به نحوی که امروز ۷ مرکز در مناطق ۱۲ و ۱۵ فعال هستند.

وی با بیان این که شماری از مجوز از وزارت آموزش و پرورش در قالب مدرسه و شماری مجوز از بهزیستی در قالب مرکز مهارت‌آموزی اخذ شد، در ادامه خاطرنشان کرد: رویکرد آموزشی و تربیتی صبح رویش لزوماً قرار نیست رویکرد موجود در مدارس و کلیشه و دستورالعمل نانوخته در هر مدرسه باشد.

مدیرعامل صبح رویش با اشاره به نامگذاری کلاس‌های مدارس صبح رویش به ادبکده، زیس‌کده، عددکده، وطن‌کده، بازی‌کده و ... بجای کلاس درس ریاضی، ادبیات و ... گفت: در این مدارس الگوی آموزشی خاصی طراحی شد که کپی شده از مدارس کشورهای ژاپن، فنلاند و حتی از تجارب خوب کشور خودمان بود.

مهندس داوودی با بیان این که در ابتدای راه اندازی این مدارس در سال ۹۴ از هر ۱۸ کودک محله هرنندی فعال در چهار راه‌ها تنها موفق به جذب یک کودک می‌شدیم، گفت: از این رو کوشیدیم محیط این مدارس را جذاب کنیم تا خودشان با علاقه و بخاطر ویژگی‌های داخلی مدرسه جذب شوند و بجای دعوت از کودکان برای حضور در این مدارس ما به محل کار این کودکان رفتیم در ابتدا به طور آزمایشی با وانت به محل کارشان رفتیم اما پس از ۳ سال کار موفق به راه اندازی مدرسه جابزی (مخفف جایی برای بازی) در قالب مینی‌بوس مدرسه شدیم.

وی با بیان این که در ابتدا کودکان با دیدن این مینی‌بوس‌ها بر سر چهار راه فرار می‌کردند، خاطرنشان کرد: این ناشی از ۳۳ بار اجرای طرح جمع‌آوری کودکان کار به شیوه غلط بود.

مدیرعامل صبح رویش با بیان این‌که در سال ۹۷ و ۹۸ با ۴ مدرسه جابزی آغاز و هم‌اکنون این مدارس به ۷ عدد در معابر تهران و حتی کارگاه‌های زیرزمینی لوسترسازی افزایش یافته است، افزود: متأسفانه ۸۰ درصد کودکان کار در اماکنی فعالیت دارند که دیده نمی‌شوند و تنها ۲۰ درصد کودکان کار در سطح خیابان‌ها هستند.

مهندس داوودی مدارس جابزی را محلی برای آموزش درس مهارت زندگی، جرأت‌ورزی و مهارت نه گفتن دانست و خاطرنشان کرد: همه به روش بازی و تلفیق دروس است کودکان همزمان با بازی می‌آموزند در بستر تحول و برنامه درس ملی برنامه درسی باید متناسب با نیاز یادگیرنده طراحی شود که ما چنین کردیم.

وی با بیان این‌که در دوران کرونا هم با بیش از ۱۰۰۰ نفر ساعت کاری مدل آموزشی بر پایه یادگیری ۳ ستون دانش، بینش و نگرش طراحی شد، تصریح کرد: بدین ترتیب رویکردی به نام دانستان خلق شد که کودکان در فضای آزاد آموزش می‌دیدند که البته در مناطق محروم کودکان تجربه کار با تبلت و موبایل را نداشتند اما در فضای باز در قالب کلاس‌های کشفستون و ایدستون و ... ایده‌پردازی می‌کردند بدین ترتیب کودکان با دانش و مهارت آشنا می‌شوند.

در این طرح به جای اینکه بچه‌ها رو به مدرسه جذب کنند مدرسه را به محل کار بچه‌ها بردن و اولین مدرسه جابزی به صورت مینی‌بوس راه‌اندازی شد. سعی شد شکل مینی‌بوس به صورت کارتون طراحی شود تا کودکان بدون ترس و واژه به آن نزدیک شوند. با حمایت مردمی و سرمایه اجتماعی جابزی در سال ۹۷ شکل گرفت و در حال حاضر ۷ ایستگاه شکل گرفت. حدود ۸۰ درصد کودکان کار در زیرزمین‌ها کار می‌کنند و سعی شد برخی ایستگاه‌ها در زیرزمین جاگیری شود. جابزی مخفف جایی برای بازی هست و صبح رویش بازی را به عنوان یک اصل برای کودک در نظر گرفته و آموزش‌های مهارت‌های زندگی مثل جرأت‌ورزی و نه گفتن همه اینها با بازی و تلفیق به کودک آموزش می‌دهیم. در دوران کرونا این تهدیدی برای آموزش بود و به طراحی علمی و پژوهشی انجام دادند و در زمینه تلفیق بر پایه یادگیری بر اساس سه ستون دانش، بینش و مهارت انجام دادند. و یک رویکردی خلق شد به عنوان دانستان شکل گرفت. در شرایط کرونا دانستان خلق شد و توانستند بچه‌ها را در فضای آزاد آموزش دادند. کلاسهای بیدستون و ... نامگذاری شد. در فضای آزاد با احتساب مساحت‌های اشکال هندسی و آشنایی با انواع بذرها آشنا می‌شوند.

دکتر فاطمه قاسم‌زاده مشاور کودکان کار با بیان این‌که شبکه یاری کودکان کار و خیابان از سال ۸۲ شکل گرفت، افزود: به لحاظ کمی ۴۲ عضو انجمن بیش از ۲۰ هزار کودک را زیر پوشش دارند که آمار جالبی نیست.

وی ادامه داد: با مشکل بازماندگی از تحصیل پیش از کرونا روبرو بودیم که پاندمی کرونا به تعداد آن‌ها افزود که این به علت سیاست اشتباه وزارت آموزش و پرورش بوده است که بدون فراهم کردن بستر مناسب برای فضای

مجازی این شیوه آموزش را آغاز کردند در حالی که بسیاری از کودکان حتی از داشتن تبلت و گوشی هوشمند محروم بودند و یا قادر به استفاده از آن نبودند.

مشاور شبکه یاری کودکان با بیان این که در دوران کرونا بخشی از آموزش کودکان به مادران سپرده شد، تصریح کرد: بر اساس آمار اعلامی وزارت آموزش و پرورش ۵ میلیون و ۳۰۰ هزار دانش‌آموز در دوران کرونا از تحصیل بازماندن که عمدتاً از خانواده‌های کم‌برخوردار بودند که دیگر به چرخه آموزش برنگشتند که این ضرر بسیاری بود.

دکتر قاسم‌زاده از اصول راه‌اندازی سازمان‌های مردم‌نهاد تعامل با دولت است، گفت: متأسفانه ما در دوران کرونا شاهد تعامل خوبی میان سمن‌ها با سازمان‌های دولتی نبودیم در این راستا شبکه کمک با هدف کمک به مهار کرونا راه‌اندازی شد که تعامل خوبی با ستاد مبارزه با بحران کرونا داشت.

نقش سمن‌ها در ارتباط با کار کودکان با تاکید بر پساکرونا، کار کودکان آموزش در رابطه مستقیم با کار کودکان قرار دارد چند دلیل دارد آنچه که تجربیات سازمان‌ها بوده این است که حق برخورداری از آموزش کودکان بتوانند از حق خودشان آگاه شوند. به همین علت در قانون اساسی ماده ۳۰ به آموزش مردم به صورت رایگان اشاره شده و هم در پیمان نامه حقوق کودک به نقش آموزش در کودکان اشاره شده در ماده ۲۸ (آموزش ابتدایی به صورت اجباری و رایگان برای همه کشورها) و ۲۹ (به اهداف آموزش و مسائل کیفی آموزش) کودکان تاکید شده است.

قبل از کرونا تعدادی از کودکان از تحصیل محروم بوده‌اند کودکانی که آموزش می‌بینند نگرش آنان به زندگی تغییر می‌کند و مهارت‌های زندگی که فرامی‌گیرند مسیر زندگی آنها را متحول می‌سازد. در سطح بین‌المللی چهار دلیل برای بازماندگی داریم شرایط اقتصادی و فقر اقتصادی باعث می‌شود تعدادی از کودکان از تحصیل محروم شوند. دلایل فردی و خانوادگی نیز از دلایل بازماندگی هستند در واقع دلایل خانوادگی و فردی تحت تاثیر دلایل اجتماعی و اقتصادی است. حالا نقش سمن‌ها در این میان چیست؟ شبکه یاری کودکان که از سال ۸۲ شکل گرفته و انجمن‌های کار کودک عضو این شبکه هستند ۴۲ عضو انجمن ۲۰ هزار کودک را تحت پوشش خود قرار دارند. با استفاده از کمک‌های مردمی توانسته‌اند کودکان کار را از آموزش بهره‌مند کنند. خود کرونا سبب شد تعداد بیشتری از این کودکان از تحصیل بازمانند. کودکان بازمانده از تحصیل در پسا کرونا بیشتر شد. که آن هم به دلیل نبود زیرساخت مناسب آموزش و پرورش به ویژه آموزش مجازی بر می‌گردد. ۵ میلیون و ۳۰۰ هزار دانش‌آموز بعد از کرونا از تحصیل بازماندند. تشکیل شبکه کمک به منظور مهار کرونا در سازمان‌هایی که در رابطه با کودکان کار فعالیت دارند شکل گرفت. ستاد مبارزه با کرونا داشت و صرفاً مخصوص کودکان نبود در

رابطه با مسائل بهداشتی نیز این تعامل را داشت. با وزارت کار این شبکه شکل گرفت و در مناطق مختلف و استان‌های محروم اقداماتی شکل گرفت تحت عنوان حمایت اجتماعی، هم شامل حمایت آموزشی و هم حمایت بسته‌های بهداشتی و مواد غذایی برای این استان‌ها ارسال شد. آموزش و پرورش خودش را محدود کرده و با سمن‌ها و دانشگاه‌ها ارتباط نمی‌گیرد و شبکه شاد نه تنها شاد نبوده و خانواده‌ها برای آموزش کودکان با این شبکه با مشکل مواجه بودند. در دوران پسا کرونا سمن‌ها و انجمن‌های یاری برای جذب کودکان یا حفظ کودکان به ویژه کودکان کار انعطافی بود که در نوع کلاس‌ها و برنامه‌ها انجام داده‌اند.

سیدحسین شریفی، نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی دوره های چهارم و پنجم، از مدیران ارشد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در سمتهای مختلف، از موسسین مرکز تحقیقات قوانین و مقررات ایران و رئیس هیات عامل آن مرکز از سال ۱۳۸۵ تا به حال، از موسسین مجمع خیرین حامی بازماندگان از تحصیل و مدیرعامل آن از دوسال قبل تابحال.

معرفی خیریه مذکور شامل چرایی تاسیس، موسسین، اهداف و انتظارات

مطالعه پژوهشهای انجام شده در مورد بازماندگان از تحصیل بیانگر اینست که اکثریت ورودیهای کلانتریها و دادگستریها را بازماندگان از تحصیل تشکیل میدهند و اطلاع از این وضعیت اسفبار باعث شد که از سال ۱۳۹۷ عده ای از مدیران ارشد نظام(فرهنگیان، دانشگاهیان، مدیران اجرائی و نمایندگان ادوار مجلس) به فکر تاسیس این مجمع بیفتند که با کمک خیرین و دستگاه‌ها و سازمان‌های ذیربط و استفاده از ظرفیت‌های استفاده نشده آنها در جهت هم افزایی با آنها و هم افزایی با دیگر خیریه‌های همسو و مشابه گامی در جهت توقف نرخ رشد بازماندگی و کاهش آن بردارند دو هدف در اساسنامه تعریف شده است ۱- بازگردانیدن این عزیزان به کلاس درس ۲- آموزش یک مهارت به آنها، در این راستا به منظور همکاری و موفقیت بیشتر یک تفاهم نامه با وزارت آموزش و پرورش امضا و سراسر کشور ابلاغ گردید و یک تفاهم نامه با سازمانهای آموزش فنی و حرفه ای کشور برای آموزش یک حرفه به آنها

مقرر شد مجامع استانی نیز با شخصیت حقوقی و مالی مستقل در استانها نیز تاسیس شود و تاکنون در ۲۵ استان سازماندهی شده و نوعا فعالیت خود را شروع کرده اند.

از آنجایی که جمعیت هدف میلیونی است انتظار کمک، حمایت و پشتیبانی لازم از تمام ارگانها، نهادها و سازمانهای دولتی و غیردولتی و خیرین محترم را در داخل و خارج از کشور دارم. همه صنوف، اعم از صنعتگران، هنرمندان، بازاریان، فرهنگیان و کارشناسان رشته های مختلف جامعه شناسی، روانشناسی و مشاوره میتوانند به ما کمک کنند.

هرچند پدیده بازماندگی از تحصیل تنها متوجه وزارت آموزش و پرورش نیست و معلول عوامل دیگری غیر مرتبط با آموزش و پرورش است اما اگر نگاه به آموزش و پرورش در دولتمردان، مجلسیان و سران نظام ما تغییر کند میتوانیم شاهد اتفاقات خوبی در این نوع پدیده ها باشیم.

پیشنهاد مشخص به همه دلسوزان، تصمیم سازان و تصمیم گیران نظام:

تجارب ۴۰ سال اخیر نشان میدهد، از آنجاییکه توجه سرمایه گذاری در امر آموزش شاید به دلیل دیربازده بودن آن از سوی دولتها و مجالس در ادوار مختلف هدف گذاری نشده و امروز سهم آموزش و پرورش ما از تولید ناخالص ملی نه تنها از متوسط دنیا پایین تر است، حتی قابل مقایسه با کشورهای منطقه نمی باشد، باوجودی که مهم ترین عامل پیشرفت کشورها نیروی انسانی آنهاست لذا لازم است در درجه اول نگاه مسئولین به امر آموزش و پرورش تغییر کند، نقل است که در دولت قبل وزیر آموزش و پرورش ماهها در نوبت ملاقات با رئیس جمهور قرار می گرفت و شاید دلیل استعفای یکی از وزرا همین بوده باشد.

در دولت جدید هم معرفی نامزدهای اول تصدی وزارت آموزش و پرورش به مجلس نیز متاسفانه تداوم نگاه نامناسب به جایگاه آموزش و پرورش را نشان می دهد و تا این تحول در نگاه به این جایگاه عوض نشود، نه تنها شاهد تحولی نخواهیم بود بلکه منحنی بی توجهی به اصلی ترین سرمایه کشور یعنی نیروی انسانی کاهشی خواهد بود.

برنامه هفتم در پیش است، همه باید بسیج شوند و احکامی تحول زا و اساسی که متضمن افزایش سهم آموزش و پرورش از G.D.P کشور حداقل در سطح متوسط دنیا و بالاتر از آن باشیم و در سایه این اتفاق همه چیز شدنی خواهد بود.

خانم دکتر صداقت با بیان اینکه این طرح با کارفرمایی سازمان برنامه و بودجه انجام شده است به ویژگی این طرح پرداخت و بیان نمود جهاد دانشگاهی به عنوان حلقه واسط در بخش‌های دولتی و غیر دولتی درگیر در حوزه آموزش به ویژه کودکان بازمانده از تحصیل عمل کرده است. برای آموزش باید سرمایه‌گذاری کرد چرا که کشورهایی که به آموزش می‌پردازند شاخص‌های توسعه بالایی دارند. از دهه ۶۰ تا به امروز عملکرد خوبی داشتیم در اسناد بالادستی به این موضوع خوب اشاره شده برنامه‌های توسعه‌ای خوب به این موضوع پرداختند و در برنامه سوم، چهارم و پنجم موضوع عدالت آموزشی، توسعه آموزشی و ... به این موضوع خوب پرداخته شده است. در اوائل دهه ۸۰ شاخص‌های دسترسی خیلی جهش چشمگیری داشته باشد به ویژه در حوزه پیش دبستان، نشان داد با تمام اقداماتی که انجام شده با وضع مطلوب فاصله داریم. در سال ۹۴ برنامه آموزش برای همه نشان داد از تمام برنامه‌ها عقب هستیم و باید کار اساسی در این حوزه انجام شود. قرار شد وزارت آموزش و پرورش با وزارت رفاه کار و تعاون اجتماعی همکاری داشته باشند تا کودکان بازمانده بتوانند به تحصیل برگردند چرا که عمده دلیل بازماندگی از تحصیل فقر اقتصادی تشخیص داده شد و مقرر شد وزارت رفاه بتواند با کمک‌های خود این شکاف را پوشش دهد. با توجه به گستردگی کشور با عوامل متعدد بازماندگی از تحصیل مواجه هستیم. اساسا باید به سمت این رفت که اجازه ندهیم بازماندگی تولید شود. انتظار ما در انتهای طرح این بود که بتوانیم آماری به تفکیک استان‌ها ارائه شود تا از توزیع بازماندگان از تحصیل در هر استان تصویری استخراج کرده از تحلیل عوامل و شاخص‌ها تا بتوانیم برای برنامه‌ریزان و سیاستگذاران اطلاعات کمی و کیفی ارائه کنیم تا بتوانند از آن بهره ببرند و در اختیار ارگان‌ها و سازمان‌های متعدد گذاشته شود چرا که بازماندگی از تحصیل یک پدیده پیچیده و چند لایه‌ای است و نیاز به همکاری و مساعدت سازمان‌های مختلف از جمله آموزش و پرورش، بهزیستی، دانشگاهیان، وزارت کار و ... دارد. در این طرح از دو مرجع داده گرفته شد یکی بر اساس سرشماری سال ۹۵ که از مرکز آمار اخذ شده و دیگری از اطلاعات وزارت تعاون. آمار اخذ شده از وزارت آموزش و پرورش در مقطع متوسطه نشان داد که در مجموع ۱/۷۵۰/۰۰۰ دانش آموز بازمانده در سطح کشور داریم. درصد نسبت به جمعیت در دوره ابتدای که حدود ۴۰۴۰۰۰ بازمانده بود ۸ درصد جمعیت لازم التعلیم مشمول بازمانده بودند ولی به متوسطه که می‌رسید به ۳۲ درصد افزایش می‌یافت. در تحلیل اسناد بالادستی عوامل و مفاهیم استخراج شد. انواع اسناد بالادستی بررسی شد. و تحلیل محتوا شدند. در اسناد بالادستی اشاره مستقیمی به بازماندگی از تحصیل نشده ولی به مفاهیم نزدیکی مثل دسترسی برابر به فرصت‌های آموزشی، پوشش تحصیلی واقعی و توسعه کمی به کار رفته است. در سند تحول بنیادین از مفهوم عدالت تربیتی به کار رفته و خوب هم تعریف عملیاتی نشده است. بعد از دسته‌بندی به عواملی از نظر سیاستگذاران به آن رسیدیم کمبود منابع اقتصادی و زیرساخت‌های عمرانی، نابرابری منطقه‌ای (منابع، کیفیت آموزش و نیروی انسانی)،

دشواری در جذب کودکان دو زبانه از این عوامل بوده است. در حال حاضر اهداف اگر مشترک است ولی طیف وسیعی از راهکارها ارائه شد که حتی از الگوی واحد و مشخصی هم پیروی نمی‌کنند. به جاهایی راهکارهای کلان و برخی جاها راهکارهای خرد مطرح شده متولی مشخص نیست تکلیف نهادها و دستگاه‌ها مشخص نیست شاید به همین علت ما به تشدد در اقدامات برخوردیم. تعدد و عدم انطباق اسناد، توقف در سطح راهبردی، و فقدان منابع تحلیلی. بعد از آمار و اسناد پیمایشی انجام دادیم تا ببینیم از نظر ذینفعان این موضوع چگونه دیده می‌شود در پنج استان تهران، آذربایجان غربی، کرمان، سیستان و بلوچستان و خوزستان ۱۸۳ مصاحبه با ذینفعان انجام دادیم تا تصویری از بازماندگی و شاخص‌های آن به دست آوریم و چرایی بازماندگی از منظر اینها چگونه است. مصاحبه‌ها در کارگروه‌های متعدد تحلیل شد. ۱۵۰۰ نفر در پیمایش شرکت کردند. در گروه‌های سنی و تحصیلی مختلف بودند با تحلیل عاملی به این عوامل دست یافتیم. مشکلات اقتصادی، مشکلات فردی، نبود حمایت از تحصیل، مشکلات در مدرسه، مشکلات اجتماعی و نبود فرهنگ تحصیل نامگذاری شد. قرار شد برنامه اقدامی استخراج شود. راهکارها رو از مصاحبه در آوریم با روش گروه کانونی با سمن‌ها و مسئولین آموزش و پرورش استان‌ها به اشتراک گذاشتیم راهکارها رو اولویت‌بندی کردیم و در کارگروه دسته‌بندی کردیم راهکارها در پنج محور قرار گرفتند اول توسعه آموزش و پرورش پیش از دبستان، پاسخگو شدن دولت در مورد کودکان بازمانده از تحصیل، دسترس‌پذیر شدن آموزش، ارتقای کیفیت آموزش و یادگیری، به وجود آوردن سیستم مقاوم در مقابل خروج دانش‌آموزان از سیستم آموزش و پرورش.

[-۴B٪۸D٪۸۷٪۹D٪۷A٪۸D٪۹٪DA%A۵۵۷۳۲۴https://www.imna.ir/news/](https://www.imna.ir/news/)

[C-۸٪AF%DB٪۸D٪۵B٪۸D٪۱B٪۸AF%D٪۸-%D۲DB%B٪۱%DB%B](#)

[-۸۶٪۹D٪۷A٪۸AF%DA%AF%D٪۸D٪۸۶٪۹D٪۷A٪۸D٪۸۵٪۹D٪۲B٪۸D٪۷A٪۸D٪۸A٪۸%D](#)

[-۱B٪۸AF%D٪۸-%D۸۴٪۹C%D۸٪DB٪۵B٪۸AD%D٪۸AA%D٪۸-%D۲B٪۸D٪۷A٪۸%D](#)

[-۸۷٪۹D٪۱B٪۸D٪۸۸٪۹AF%D٪۸%D](#)

[C-۸٪C%DB۸٪DB٪۷A٪۸AF%D٪۸AA%D٪۸D٪۸A٪۸D٪۷A٪۸%D](#)

[۰DB%B٪۰DB%B٪۲-%DB%B۴B٪۸C%D۸٪DB٪۷A٪۸D٪۲B٪۸D٪۸۱٪۹D٪۷A٪۸%D](#)

دکتر رضوان حکیم‌زاده معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش در این نشست افزود: مسأله پوشش تحصیلی به انواع واقعی، ظاهری و پوشش ویژه گروه سنی تقسیم می‌شود. پوشش تحصیلی واقعی با تقسیم تعداد دانش‌آموزانی که در آن دوره تحصیلی ثبت‌نام کرده و در سن متعارف ثبت‌نام قرار دارند، بر تعداد جمعیت سن متعارف بدست می‌آید. در حوزه ابتدایی جمعیت کودکان در این رده سنی را مبنا قرار می‌دهیم و براین اساس اعلام می‌کنیم که چه تعداد از این کودکان در مدرسه حضور دارند.

وی ادامه داد: آمار کودکان پایه اول ابتدایی به دلیل اهمیت ویژه در آمار وزارت خانه و سازمان برنامه به عنوان مهم ترین شاخص های عملکردی صورت جداگانه بررسی می شود، اگر کودکی دسترسی به آموزش نداشته باشد. امکان دارد تا آخر عمر دسترسی پیدا نکند.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش افزود: پوشش ظاهری کل دانش آموزان ثبت نامی در یک دوره تحصیلی فارغ از اینکه در آن سن باشند یا نباشند، بر تعداد جمعیت در سن متعارف دوره تحصیلی محاسبه می شود که پوشش واقعی یا ۱۰۰ یا کمتر از ۱۰۰ است، اما پوشش ظاهری بیشتر است.

دکتر حکیم زاده خاطرنشان کرد: پوشش ویژه گروه سنی هم این گونه است که بدانیم در یک گروه سنی مشخص چه تعداد از دانش آموزان فارغ از این که در چه دوره ای بوده، ثبت نام کرده اند. این نوع پوشش تحصیلی یکی از شاخص های مهم توسعه انسانی است که در رده بندی سازمان ملل متحد به این موضوع توجه می شود.

وی تاکید کرد: بازمانده از تحصیل براساس تعریف یونسکو به کودکانی گفته می شود که در بازه سنی مشخص ثبت نام در مدرسه هستند، اما در داخل مدرسه مشغول تحصیل نیستند.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش افزود: تعداد بازماندگان از تحصیل براساس تعداد مولید و آمار دقیق ثبت احوال بررسی می شود که آن ها اعلام می کنند چه تعداد کودک ۶ تا ۱۱ ساله در کشور وجود دارد و سپس با آمار ثبت نام آموزش و پرورش تطبیق داده می شود. آمار بازماندگان از تحصیل تفاوت تعداد کودکان و ثبت نامی ها در مدرسه است. هر عدد و رقم خارج از این صحت ندارد.

دکتر حکیم زاده عنوان کرد: تعداد بازماندگان از تحصیل دوره ابتدایی در سال جاری ۱۸۵ هزار نفر است که نسبت به آمار ۲۱۰ هزار نفر بازمانده سال قبل کاهش ۲۵ هزار نفری را نشان می دهد.

وی یادآور شد: آمار ثبت نام دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ هشت میلیون و ۷۶۵ نفر پیش بینی شده است، اما آمار ثبت نام هشت میلیون و ۷۹۰ بوده، یعنی پوشش ظاهری ۱۱،۲۸ درصد است.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش اظهار داشت: همچنین پیش بینی آمار ثبت نام دوره متوسطه اول سه میلیون و ۷۳۳ نفر و ثبت نام سه میلیون و ۶۷۶ نفر است و براین اساس پوشش ظاهری ۹۹،۴۶ درصد بدست آمده است.

دکتر حکیم زاده افزود: همچنین پیش بینی آمار ثبت نام در دوره متوسطه دوم سه میلیون و ۲۶ هزار نفر و ثبت نام ۲ میلیون و ۹۰۸ نفر بوده که پوشش ظاهری بر این اساس ۱۰۹۶ درصد است.

وی تاکید کرد: در پایه اول ابتدایی یک میلیون و ۷۵۶ هزار دانش آموزان ثبت شده و موالید ثبت نام یک میلیون و ۵۴۶ بوده که پوشش ظاهری ۱۱۳ درصد است.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش گفت: در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰، ۰۳.۹۵ درصد پوشش تحصیلی واقعی پایه اول ابتدایی وجود دارد که سال گذشته ۹۴،۰۶ درصد و در سال قبل تر ۹۷،۲۲ درصد بوده است، این کاهش به دلیل شیوع ویروس کرونا بود که خانواده‌ها به دلیل ترس از کرونا و ضعیف شدن پایه آنها را ثبت نام نکرده اند، اما تعداد بسیاری از هفت سال تمام‌ها امسال ثبت نام کرده اند و پوشش ظاهری ۱۱۳ درصد شده است.

دکتر حکیم زاده یادآور شد: در دوره ابتدایی پوشش واقعی امسال ۹۷،۷۵ درصد، سال قبل ۹۷،۴۵ درصد و دو سال قبل ۹۸،۲۳ درصد است که این کاهش تحت تاثیر شیوع ویروس کرونا بوده است، بنابراین هر عدد دیگری در این خصوص تایید نمی شود.

وی اظهار کرد: در مورد وضعیت پوشش تحصیلی به تفکیک استان ها، سیستان و بلوچستان با ۸۳،۸۷ درصد کمترین آمار و قزوین با عدد ۹۸،۲۲ بیشترین آمار را دارند.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش گفت: در دوره ابتدایی تعداد بازماندگان ۶ تا ۱۱ ساله در سال ۹۸-۹۹ تعداد ۱۴۷ هزار ۷۱۷ نفر، در سال ۹۹-۱۴۰۰ تعداد ۲۱۰ هزار و ۲۲۱ نفر و در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ تعداد ۱۸۵ هزار و ۸۱۳ نفر است که این کاهش ۱۲ درصدی مناسب است.

دکتر حکیم زاده خاطرنشان کرد: روند جذب این گونه بوده است که مهر ۱۴۰۰، ۸۷ هزار و ۸۸۷ نفر از آنها جذب شده اند. تعداد ۶ ساله‌های آنها ۶۴ هزار نفر بوده اند که در هفت سال تمام در پایه اول ثبت نام کرده اند.

وی عنوان کرد: حدود ۴۰ هزار نفر سال قبل جذب بازمانده وجود داشته که سال جدید نسبت به سال قبل رشد ۲۰۰ درصدی دارد. همچنین خراسان رضوی بیشترین جذب را داشته است.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش گفت: جذب بازمانده از تحصیل در دانش آموزان ۶ سال تمام ۷۳درصد، هفت ساله‌ها ۳۰ درصد، هشت ساله‌ها ۲۰،۴۵ درصد، ۹ ساله‌ها ۴۶،۱۵ درصد، ۱۰ ساله‌ها ۶۴،۱۴ و یازده ساله ۳۲،۱۱ درصد بوده است. این آمار نشان می دهد هر چه قدر به سن بالاتر در جذب بازماندگان از تحصیل می رویم، امکان جذب کاهش می‌یابد که اهمیت پایه اول را نشان می‌دهد.

دکتر حکیم زاده با بیان این که وزارت آموزش و پرورش علت بازماندگی از تحصیل دانش آموزان را به صورت میدانی بدست آورده است، گفت: این دلایل درون و برون سازمانی هستند.

وی درباره دلایل برون‌سازمانی گفت: فقر مالی و اقتصادی خانواده، کودکان استثنایی و دارای معلولیت شدید و بیماری صعب‌العلاج، پدیده مهاجرت از روستا به شهر، کودکان فاقد مدارک هویتی، فقر فرهنگی که به موجب آن برخی از خانواده‌ها از تحصیل فرزند به ویژه دختران جلوگیری می‌کنند، ناکافی بودن بودجه و منابع مالی مورد نیاز، کودکان کار و خیابانی، کودکان بی سرپرست و بدسرپرست، تحصیل کودکان در مدارس دینی خاص و ازدواج زودرس دختران دلایل بازماندگی از تحصیل دانش‌آموزان است.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش عنوان کرد: آموزش و پرورش کودکی را ثبت نام کرده که مدارک هویتی نداشته است. دانش‌آموز دختری داشتیم که خانواده به دلیل مرد بودن معلم اجازه تحصیل به فرزند را نداده است. بنابراین مسایل فرهنگی چالش بسیاری در روند تحصیل ایجاد کرده است.

دکتر حکیم زاده با تأکید بر اینکه شناسایی کودکان بازمانده از تحصیل هر سال صورت می‌گیرد، افزود: از ۲۰ هزار و ۷۶۱ کودک ۱۸ درصد در جایی دیگر مشغول به تحصیل بودند، یعنی مهاجرت بدون ثبت داشته است. بطور مثال کودک سیستان و بلوچستانی در استان گلستان مشغول تحصیل بوده و در سیستان و بلوچستان به عنوان بازمانده از تحصیل شناخته شده است.

وی با بیان اینکه ورود خیرین و ایجاد مدرسه برای دوره ابتدایی تا حدی مشکل بازماندگی را رفع کرده است، ادامه داد: تشکیل شورای راهبری انسداد مبادی بی‌سوادی در ستاد به منظور همکاری، هماهنگی و هم‌افزایی سازمان‌ها و نهادهای درون و برون‌سازمانی برای تسهیل و تسریع در تحقیق صورت گرفته است.

معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش یادآور شد: توجه ویژه به شورای راهبری انسداد مبادی بی‌سوادی با تمرکز بر کودکان کار و خیابان، ایجاد دبیرخانه کشوری عدالت آموزشی و انسداد مبادی بی‌سوادی مستقر در استان آذربایجان شرقی به منظور هم‌افزایی و بهره‌گیری هر چه بیشتر از ظرفیت و تجارب استان‌ها و ابلاغ بخشنامه در خصوص مشارکت شوراهای اسلامی شهر و روستا و همچنین دهیاری‌ها از دیگر اقدامات وزارتخانه در این خصوص بوده است.

در ادامه نشست خانم توحیدنیا کارشناس وزارت رفاه، کار و امور اجتماعی به تجربیات وزارت رفاه در شناسایی کودکان و طرح حمایت از کودکانی که به دلیل فقر نمی‌توانند وارد چرخه آموزش شوند یا از این چرخه خارج شوند، اشاره داشتند. تمرکز وزارت رفاه بر سرشماری و شناسایی کودکان بازمانده بود از طریق داده‌های ثبتی و اطلاعات میدانی بود. و اطلاعات افرادی که در سامانه یارانه دریافت می‌کنند و این روشی بود برای شناسایی کودکان بازمانده‌ای که دارای کد ملی هستند کودکانی که فاقد شناسنامه و کدملی بودند در این سرشماری دیده نشده‌اند. بعد از ثبت سرشماری و شناسایی کودکان بازمانده از تحصیل، به شبکه‌های مشروط که مبنای آن حمایت اجتماعی است که در دنیا به آن پرداخته شده می‌تواند ثبت نام کودکان باشد یا چک آپ بهداشتی باشد

یا دسترسی خانواده‌های نیازمند به آموزش است. رویکردی مشخصی در این کار وجود داشت که بر الگوهای یونسکو و یونیسف تمرکز داشتند بخشی از آن شناسایی کودکان است، کجا زندگی می‌کنند و چرا از تحصیل بازمانده‌اند و چگونه می‌توان آنها را جذب کرده و در مدرسه پایدار کرد. بخشی از کودکان به دلیل معلولیت بازمانده از تحصیل می‌شوند. بر اثر کرونا نیز برخی از خانواده‌ها به خاطر شوک اقتصادی وارد بازار کار شده و از تحصیل بازمانده‌اند و ۴۴۳۰۰۰ بازمانده از تحصیل داریم (۶ تا ۱۸ سال) که ۱۰۰۰۰ نفر آنها در مقطع ابتدایی هستند و ۳ میلیون کودک نیز به خاطر کرونا از آموزش کیفی نیز بی‌بهره هستند. سیستان و بلوچستان، تهران و خراسان رضوی بیشترین بازماندگان از تحصیل را دارند. در مقایسه شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی خانواده‌ها، خانواده‌هایی که کودکان بازمانده دارند از نظر شاخص وضعیت به مراتب نامساعدتر است. و در دهک‌های یک تا پنج هستند، فاقد بیمه هستند. تحت حمایت نهادها بوده و فاقد درآمدند. و کودکان این خانواده بیشتر در معرض آسیب قرار دارند. بحث اقتصادی ۲۷ درصد تاثیر بر بازماندگی از تحصیل دارد. به شاخص‌ها اشاره داشتند. وزارت رفاه به دنبال آن هستیم بحث استفاده از ظرفیت‌های قانونی ما در حمایت از اطفال و جوانان به خصوص ماده ۶ این قانون سعی کردیم بحث بازماندگی از تحصیل را در این ایین نامه وارد کنیم و در سال ۹۹ تصویب و ابلاغ شد. ما باید به سمت استقرار حمایت اجتماعی فعال پیش برویم یعنی بتوانیم شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و آموزشی و به روز رصد کنیم و بر اساس نیاز خانواده به آنها خدمات حمایتی ارائه شود و این سیستم به گونه‌ای طراحی شود که به طور فعالانه انجام می‌شود. بحث کاهش فقر آموزشی تمرکز دارد بر کودکانی که در معرض ترک تحصیل هستند و کودکانی که تا کنون وارد مدرسه نشده‌اند و پس از آن بهبود شاخص‌های تحصیلی و آموزشی کودکان است که در وزارتخانه دنبال می‌شود. سه شاخص تاثیرگذار برای کاهش فقر آموزشی قابل سیاستگذاری است. شاخص ضعف آموزشی و ترک تحصیل را آموزش و پرورش دنبال کند. هماهنگی بین بخشی بین دو سازمان می‌تواند انجام شود. شاخص ضعف تحصیلی و ضعف اقتصادی قابل دسترس و اندازه‌گیری هستند و نیازمند همکاری سازمان‌ها و همفکری آنها است. طرح نماد در مدارس می‌تواند دنبال شود و در پیشگیری از بازماندگی از تحصیل تاثیرگذار است. بحث تقسیم کار بین سازمانی به آموزش و پرورش پیشنهاد شده و اجرا شدن آن می‌تواند هم افزایی را افزایش دهد و در پیشگیری از بازماندگی تاثیرگذار باشد. بخشی مهمی که سازمانهای حمایتی باید در اولویت کار خود قرار دهند بحث استقرار پنجره واحد خدمات اجتماعی است هر سازمانی بداند به چه کسی چه خدمتی دارند ارائه می‌کنند. و در جایی می‌توانند اثربخشی خدمات خود را ارزیابی نمایند.

مهندس علی زرافشان معاون سابق متوسطه وزارت آموزش و پرورش و مدیر کل سابق دفتر تالیف کتب درسی در اسناد بالادستی به عدالت آموزشی و دسترس‌پذیر بودن آموزش رایگان برای تمامی دانش‌آموزان اشاره شده و بحث پوشش برای دوره ابتدایی جزو وظایف تمامی دولت‌ها قرار گرفت (۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰) یعنی باید یک نظام

کنترلی داشته باشیم تا ورود دانش‌آموزان به مدرسه رصد شود. مجموعه‌ای از شاخص‌ها برای رصد و کنترل حضور دانش‌آموزان را در آموزش و پرورش دنبال می‌کند. اعداد و ارقام هیچ کدام اعداد واقعی را دنبال نمی‌کنند ولی به محققین کمک می‌کنند تا به سمت آمار واقعی حرکت کنند. یکی از شاخص‌ها نرخ ناخالص بازماندگی است که مهم تر از نرخ خالص است. آمار آموزش و پرورش بر اساس پوشش واقعی است در صورتی که نرخ ناخالص ثبت نام نشان می‌دهد چه تعداد خارج از این گروه سنی توانستیم ثبت‌نام کنیم یعنی کودکی که در ۶ سالگی نتوانسته ثبت‌نام کند و الان وارد سیستم آموزشی شده و این تعداد جذب بازمانده از تحصیل را نشان می‌دهد. شاخص دوم شاخص پوشش تحصیلی است باز دو شاخص ظاهری و واقعی دارد. شاخص سوم نرخ گذر است. در واقع گذر از یک مقطع به مقطع بالاتر است. مرکز پژوهش‌های مجلس و آموزش و پرورش اتفاق نظر دارند که سه میلیون نفر دانش‌آموز بازمانده از تحصیل هستند که این‌ها به سه دلیل بازمانده شدند یا به شبکه شاد دسترسی نداشتند یا تحت پوشش مخابرات نبودند یا تجهیزات نداشتند. نکته دومی که مرکز پژوهش‌ها مطرح کرد این بود که هنوز آموزش و پرورش تعریف و شاخص بازماندگی از تحصیل را ندارند.

دکتر حیدری به فهم کلان پدیده اجتماعی بازماندگی از تحصیل اشاره داشتند. ایده مرکزی فهم کیفی بازماندگی از تحصیل را می‌شود در یک جمله واضح بیان کرد فروکاست مسئله اجتماعی به یک مسئله اداری و تجزیه کلیتی به نام بازماندگی از تحصیل به اجزای متفاوتی که هر بخشی باید کاری برای آن انجام دهد. بازماندگی از تحصیل یک کل به هم پیوسته است و روی زمین حیات اجتماعی ما واجد یک انسجام عام است مجادله‌ای که میان بخش‌های اجرایی وجود دارد در سطح اداری مناقشه صادقی است اما در سطح مسئله اجتماعی مسئله کاذبی است حالا ما قرار است مسئله اجتماعی را حل کنیم یا می‌خواهیم برای سازمانی که در آن قرار گرفته‌ایم وجهه و آبرویی کسب کنیم؟ با توجه به نکاتی که در این نشست گفته شد و مطالعه کیفی این و تایید می‌کند این ماجرا جز از خلال یک دستور اجرایی عام منظور ستاد نیست بلکه ذیل یک مداخله عام حاکمیتی باید مورد توجه قرار گیرد به شکلی که عناصر و اجزای آن در منازعات بخشی و اداری و در مناقشاتی که ذیل این پدیده وجود دارد تجزیه نشود. داده‌هایی که ما اینجا داریم به لحاظ کیفی دو سطح ماجرا را برای ما آشکار می‌کند یک سطح فهم پدیده در سطح کلان است این فهم پدیده در سطح کلان لزوماً کاری با وظایف وزارتخانه‌ها ندارد این پدیده اجتماعی است که منطق شکل‌بندی آن تابع تقسیم بندی وزارتی نیست. بازماندگی در تفکیک وزارتخانه‌ها معنی دار نیست بازماندگی در یک سطح کلان است که در چرخه کلی مسائل اقتصادی، سیاسی، قومیتی، هویتی و ... در کشور قابل تحلیل است. ما مسئله بازماندگی را از یک مسئله اجتماعی به یک مسئله اداری فروکاسته ایم مانند سایر مسائل و تا زمانی که این مسائل پیشروی کند چرخه بازماندگی به صورت یک کل تداوم و تولید خواهد شد.

دکتر حسن آبادی عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی؛ با پیشرفت جهان ببینیم داستان بازماندگی در کجای کار قرار دارد. این مسئله صرفاً مسئله فرهنگ ما نیست بلکه مسئله جهانی است و با شمائل جدید خود مربوط به کشور ما، خاورمیانه، آفریقا یا آمریکا نیست. در مقابل بازماندگی مفهوم سوادآموزی داریم. در سطح تئوری و نظری تعاریف متعددی داریم بین علم و عمل باید پیوندی ایجاد کرد و ایشان به تعریف سوادآموزی از نظر یونسکو اشاره داشتند. در شرایط فعلی با پدیده کرونا مسئله جدیدی به وجود آمد و خانه به محیط یادگیری تبدیل شده و در این شرایط تعریف یدرستی از بازماندگی نداشتیم. و اسامی و تعاریفی خاصی از جمله آموزش مجازی، آموزش آنلاین، و آموزش از راه دور اضطراری برای آن وضع شد. موضوع آموزش آنلاین چیست جدایی میان کنشگران اصلی آموزش، نقش‌ها تغییر می‌کند فناوری به سراغ کار می‌آید آیا از آموزش آنلاین به عنوان جایگزین استفاده می‌شد و می‌خواهیم آموزش در هر زمانی و هر مکانی ارائه شود. در آموزش اضطراری هم در چالش هستند معلم، دانش آموز، والدین، برنامه ریزان، ارزیابان و ... این مجموعه در بحران کووید دامن جامعه‌ها رو خواهد گرفت و مربوط به کل جهان است آیا فکری به حال بازماندگی می‌کنیم و در اینجا قصد نداریم حد بالای سواد را تعریف کنیم آیا فکری کردیم چگونه به سمت آموزش جدید برویم. ما صحبت از توسعه پایدار می‌کنیم و بدون نیروی انسانی مجرب چگونه پیش می‌رود؟ یونیسف می‌گوید برای خروج از این بحران باید یادگیری دیجیتال را برای تداوم و انعطاف‌پذیری آموزش باید بپذیریم تا در برابر شوک‌های آینده بتوانیم از آموزش حمایت کنیم. آموزش در هزاره سوم صاحب چه ویژگی‌هایی هست که ما نه تنها گروه بازمانده بر اساس تعریف اول خواهیم داشت بلکه با توجه به شرایط و وضعیت جدید گروه‌های جدیدی به آن اضافه می‌شود. اصطلاح محیط یادگیری خانه داریم که باید در تعریف بیاوریم. در پروژه‌های هزاره سوم آموزش فراگیر، آموزش برای همه، فرصت‌های برابر داریم اینها عناصر آموزش هستند و اگر این آموزش‌ها باشند برای سازماندهی اینها باید چهار نوع یادگیری داشته باشیم: یادگیری برای دانستن، یادگیری انجام دادن، یادگیری زندگی با همدیگر، یادگیری برای بهزیستی باید این نوع یادگیری‌ها مطرح شود. اگر می‌خواهیم بازماندگی از تحصیل را با توجه به خلاءهای آموزشی خود به اضافه بحران‌های کرونا به اضافه آموزش در هزاره سوم با هم جمع کنیم و بازماندگی را تعریف کنیم یکی از اینها این است که فناوری آموزش را با جان و دل بپذیریم و از معضلات این فناوری نهراسیم امکان دارد در کوتاه مدت مشکلاتی ایجاد کند ولی در بلندمدت بسیار تاثیر گذار است.

در انتهای نشست خانم دکتر صولتی عضو هیات علمی جهاد دانشگاهی شکاف تحصیلی را به بازماندگی از تحصیل ارتباط دادند. به انواع شکاف اشاره داشته و بیان داشتند که بازمانده این نیست که کودک سواد خواندن و نوشتن ندارد و کودکی بازمانده محسوب نمی‌شود که به انواع سواد از نظر یونسکو تسلط داشته باشد که یکی از این سوادها سواد رایانه‌ای است که ما به بحث اهمیت و ضرورت فناوری و ارتباطات در آموزش هدایت می‌کند. این موضوع در اسناد بالادستی نیز به آن اشاره شده در بند ۱۷ سند تحول بنیادین این موضوع صحنه گذاشته

شده، سپس به ضرورت و ویژگی‌های آموزش مجازی اشاره شد. به دو علت به سمت آموزش مجازی رفته ایم یکی بحث هدف عالی آموزش است که ما آموزش را برای یادگیری داریم و کلاس درس تنها فضای آموزشی نیست بلکه تمامی زمان‌ها و مکان‌ها باید فضا و مکان آموزشی باشد و بتوانیم دانش‌آموزان را در فضای آموزشی قرار دهیم. سپس به چهارچوب سواد دیجیتال یونسکو برای کودکان آسیا و اقیانوس آرام طراحی کردند اشاره داشتند. و در ادامه توضیح مختصری در مورد پروپوزال طراحی الگوی سواد دیجیتال ارائه کردند.